

3./18.10. Externality a ekonomická moc: Závod ke dnu – hra.

Cíle:

Po hodině znají koncept závodu ke dnu, vědí, jak k němu může v ekonomice docházet, a jak mu případně bránit.

Dokáží zhodnotit předpoklady mainstreamové ekonomie, vážící se k závodu ke dnu, a rizika jejich aplikace v praxi hospodářské politiky.

Vyzkouší si skupinovou spolupráci v rámci rolové hry a schopnost argumentace během vyjednávání s protistranami.

1. Úvod – film, reportáže a debata se Sašou Uhlovou (5 minut)

POMŮCKY: flip

- Jak se vám film líbil? (film – Závod ke dnu – s Kellerem, Tožičkou, Švihlíkovou... – co vy na něj?)
- Jak se vám četly reportáže? Co vás nejvíc zaujalo/zarazilo?
- Co si odnášíte z diskuse se Sašou Uhlovou, kdo byl (na koho se dostalo místo ☺)?
- **Dneska probereme/zažijeme zásadní koncept, který se týká fenoménu ekonomické moci** – závod ke dnu zachycuje jakési rozhraní ekonomiky a politiky, resp. ovlivňování ekonomické a politické moci – a jaké jsou sociální dopady tohoto „soupeření“ či „ovlivňování“
- Když už jsme u té moci... **nezapomeňte na volby do AS FSS v ISu! Končí zítra (19.10.) v 9:00 ráno**

2. Závod ke dnu – rolová hra (z materiálů GRV od NaZemi) (60 minut)

POMŮCKY: 3 flipy, vytištěné zadání s úkoly pro skupiny, prázdné papíry na jednotlivé priority do diamantu, lepidlo

- Společně dneska zažijeme takový malý „Závod ke dnu“
- Jak byste závod ke dnu definovali? (nechat je psát na velký papír/flip uprostřed kroužku – návrhy neopravuji ani nehodnotím!)
- Projít všechny návrhy/definice, které se objevily a říct, že se k nim vrátíme na závěr hry a po hře
- Vysvětlit koncept rolové hry: budou tři skupiny, každá usiluje o něco jiného/má jiné zadání

Zadání a skupinová práce

- V následující aktivitě se rozdělíme na tři „aktéry“ – skupiny:
 - o Jedna bude představovat Investora, který chce někde vybudovat novou továrnu
 - o Druhé dvě budou představovat země, které mají zájem, aby u nich továrna byla postavena
- **Rozdělení do (3) skupin (cca po 5 lidech, Investoři ideálně 6):** aby se poznali i s těmi, se kterými dosud nemluvili/nespolupracovali

- Dát při rozdělování pozor na to, aby nejvíc (početně) bylo Investorů – symbolizuje jejich tlak na státy
- Rozdat texty se zadáním role a karty priorit s požadavky. Do každé skupiny jeden flip a sadu A4 papírů, na které budou psát priority z diamantu (které budou v jednání prosazovat), až se na nich shodnou. (20 minut na přečtení úkolů a vydiskutování priorit a argumentů – jak je budou prosazovat, včetně nalepení papírů s prioritami na flip – budou s ním prezentovat).
- Připomenout, že investor chce pro sebe co nejvýhodnější podmínky, a země se naopak pro sebe snaží získat investici („vyhraje“ ta, se kterou si investor plácne)

Jednání

- Po uplynutí časového limitu zahájit jednání mezi zeměmi a Investorem (simulace konference)
- Představím se jako moderátor /vzít si sako? ☺/
- Představit (už jako moderátor, po „oficiálním přivítání“) pravidla jednání:
 - Každá skupina má stejný čas na představení, které by mělo pokrýt odpovědi z druhého úkolu (2 minuty). Začínají investoři, následují jednotlivé země.
 - Poté mají skupiny čas (3 minuty) na konzultace a přípravu svých otázek na protistranu (tj. Investor zástupcům zemí a naopak). Každá skupina bude mít možnost položit 3 otázky. (ať v nich sledují priority z jejich diamantu!)
 - Následně skupiny kladou otázky, ovšem v opačném pořadí než předtím (první se ptají země). V pokládání otázek se střídají (tj. začne země X s otázkou č. 1, pak pokračuje země Y s otázkou č. 1, pak Investor s otázkou č. 1, pak země X s otázkou č. 2, atd...)
 - Poté je prostor na konzultace ve skupinách a přípravu poslední otázky (3 minuty). Každá skupina může položit poslední otázku.
 - Diskuse končí zodpovězením poslední otázky. Investor má 2 minuty na rozmyšlení, do které země umístí svou továrnu – plus argumenty, proč tak učinil, co ho přesvědčilo.
 - Investor prezentuje své rozhodnutí a celé jednání končí (loučím se s nimi jako moderátor)
- Po skončení jednání poděkovat všem za hladký průběh jednání a popřát investorům úspěch při budování nové továrny!
- Nakonec: navrátit se z rolí „zpět na seminář“ ☺ (hraní rolí skončilo, nechat je z rolí vystoupit, možná 2 minutová pauza?)

Reflexe

- Nejdříve se zeptat na průběh a pocity z jednání:
 - Jak se vám vyjednávalo?
 - Jak jste se v roli cítili?
 - Jakou jste měli shodu na prioritách ve skupině při přípravě?
- Poté se zeptat na prosazení jejich požadavků:
 - Podařilo se vám vaše požadavky prosadit? Z čeho jste museli případně ustoupit? Co vás přimělo k ústupkům?
 - Co se vám povedlo prosadit a proč, a co zase ne?

- Rozhodovali byste se teď jinak? Jednali byste jinak /jiné otázky, .../ – jak a proč?
- Na závěr se vrátit k flipu s brainstormingem definic „závodu ke dnu“:
 - Doplnili byste něco?
 - Napadají vás ještě nějaké asociace k závodu ke dnu, které byste chtěli zmínit?

3. Představení konceptu závodu ke dnu z ekonomického pohledu – pro a proti, pohledy z více stran, diskuse (20 minut)

POMŮCKY: tahle příprava s poznámkami

- Smyslem je poskytnout i pohled mainstreamové ekonomie a to, co je v pozadí jejích úvah, aby nehrozilo riziko názorové kontaminace (že k závodu ke dnu musí vždycky docházet, že korporace jsou zlo atd. – to sice jsou, ale i ony operují v legislativních rámcích, jdou za svým byznysem podle toho, co jim kdo dovolí)

Závod ke dnu

- Jev, kdy státy nebo regiony (zejména v zemích globálního Jihu, ale i tzv. South of the North – vyloučené regiony v rámci zemí globálního Severu, u nás typicky Sudety např.) mezi sebou soupeří o to, aby na jejich území společnosti umístily své výrobní – zpravidla továrny či montovny.
- Typickým problémem je, když firma nabídne nízké mzdy, které netlačí ostatní hráče na tamním trhu mzdy zvyšovat – naopak je obvykle tlačí dolů, což vyvolává právě onen závod ke dnu
- S tím souvisejí příjmy z daní, pracovní místa či nové technologie
- Ve snaze přilákat investice ustupují ze svých požadavků upravováním zákonů a uvolňováním regulací – předhánějí se v úlevách na daních, zmírňují pracovní a environmentální legislativu a na vlastní náklady budují infrastrukturu či průmyslové zóny.
- V konečném důsledku tak státy prosazují zájmy korporací na úkor zájmů svých občanů.

Protipohled – mezinárodní politická ekonomie a její pojetí světového obchodu

- Co se týče souvislostí mezi environmentální (a sociální) problematikou a rozšiřováním (zapojováním čím dál více míst) do světové ekonomiky, tak pochopitelně boom světové ekonomiky ve 20. století (dvojí – po WWII a pak od 70. let dál společně s neolibérálním obratem) významným způsobem ovlivnil využívání jak přírodních zdrojů, tak dalších „typů kapitálu“, tj. i exploataci lidské práce.

-

Jak závodu ke dnu zabránit? Závěrečný brainstorming

- Jak by bylo podle vás možné závodům ke dnu bránit? Na úrovni země jako je ČR? Na úrovni zemí globálního Jihu? Na úrovni marginalizovaných regionů?

4. Závěr – reflexe – NID (5 minut)

POMŮCKY: žádné

- Co si odnášíte nového/zajímavého/zarážejícího z dnešní hodiny? Kolečko, 1 věta/1 slovo